

תפארת רפאל

מיסודו של הראשון לציון מרן רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

עלון תורה והלכה לכל בני המשפחה

יוצא לאור ע"י תלמוד תורה ומפעלי חסד
"תפארת רפאל" ע"ש רבי רפאל זכוכי בן פינחס זצ"ל
ע"ש מו"ר שרה זכוכי בת דינה ע"ה
נוסדו בשנת תשכ"ז (1967) בתל אביב

פְּרָשָׁת: בְּמִדְבָּר

עֲלוֹן מִס': 1,963 | תשפ"ג

ליקט וערך: הרב רפאל זכוכי שליט"א
רב בק"ק "תפארת רפאל" תל-אביב

העלון נוסד בשנת תשמ"ה (1985)
בידי הרב שלמה זכוכי שליט"א

אֲבִינוּ מִסְתַּפֵּל בָּנוּ!

מיד בתחילת חומש במדבר נתקלים אנו בעניין הדורש הבנה והסבר, **עניין מניינם של בני ישראל. יש להבין:** הרי התורה היא נצחית, לכל אדם ובכל דור. המצוות נצחיות הן, וגם בכל סיפורי התורה צפון לקח תמיד. מפרשת קרח, למשל, למדנו את גנות המחלוקת ואת סופם של מחרחריה. את כח הפיתוי של מלבי אש המחלוקת ואת קשיות העורף, ההדרדרות עד לאובדן. אבל מניינם של בני ישראל, הרי הוא רגעי ובר חלוף: היום הם מונים הם כך וכך נפשות, ומחר המניין כבר ישתנה. מדוע מצא הקדוש ברוך הוא לנכון לחקוק עניין זה בתורתו הקדושה ולהנחילו לדורות? **אין זאת** אלא שגם בענין המניין ישנו לקח נצחי לדורות, לכל אחד ואחד מאיתנו!

רש"י הקדוש, בתחילת הפרשה, העמידנו עליו. לאמר: "מתוך חיבתן לפניו, מונה אותם כל שעה. כשיצאו ממצרים - מנאן. וכשנפלו בעגל - מנאן, לידע מניין הנותרים. כשבא להשרות שכניתו עליהם במשכן - מנאן." **ורבינו עובדיה מברטנורא זצ"ל** מוסיף ואומר, שלפיכך פתח הכתוב בעניין זה את החומש, כיון שביקש להתחיל בעניין טוב, בשבחן של ישראל. **ויש להבין:** איזה שבח הוא זה, ואיזה צורך הוא. ובכלל, האם הקדוש ברוך הוא צריך למניין, והרי הוא סוקר את כל העולם בסקירה אחת (ראש השנה יח.)!

התשובה - פשוטה. אדם זוכה בפייס, בפרס הגדול. אין גבול לאושרו. הוא עולה למשרדי הפייס, ומקבל צ'ק בנקאי. משם ימהר אל הבנק, לפדות את הצ'ק. בעיניים בורקות יביט בפקיד, המניח לפניו ערימת צרורות של שטרות כחולים. הוא יספור כל חבילה, ולא ימצא טעות. ימלא את התיק בצרורות, ויבוא הביתה. בבית יפתח את התיק, יוציא את המטמון, וישטח אותו על השולחן. יספור שוב את החפיסות. כולן נמצאות. יקח אותן אחת אחת, ויספור. האיוושה כה נעימה לאוזן, חמישים שטרות בחפיסה, עשרת אלפים שקלים באחת. הוא יטול את השניה, ויספור. כך, חצי שעה של קורת רוח. כעת יקח את כולן, וישים במגירה. כעבור חצי שעה יגש אל המגירה, לפתוח אותה. כן, הכל נמצא שם, כה משובב נפש. בצבע הכחול הנחמד... **מדוע ספר בשלישית?** האם חשב ששתי הספירות הקודמות אינן מדוייקות? מדוע ניגש פעם נוספת אל המגירה, האם חשש שבינתיים האוצר התנדף ונעלם? **לא!** הוא ידע שהאוצר נמצא שם, ורצה להזין בו עיניו פעם נוספת! ממש מאותה סיבה שהאב האוהב עורך סיבוב לילי בחדר הילדים, להתבונן עוד פעם בפנים האהובות, ליישר את השמיכה, להרעיף מבט אוהב...

כן, בכך נפתחת הפרשה: אנחנו האוצר האהוב של הקדוש ברוך הוא, הילד היקר שלו, "בְּנֵי בְכָרֵי יִשְׂרָאֵל!" חביבין ישראל, שנקראו 'בנים' למקום. שנאמר: "בְּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם". ומתוך חיבתנו, הוא מתבונן בנו שוב ושוב, "סופר" אותנו שוב ושוב. ועלינו להיות מודעים לכך, ולשאול את עצמנו: כאשר אבינו שבשמים מתבונן בנו עתה - באיזה מצב הוא 'תופס' אותנו בעשיית רצונו, או - חללה - בעבירה עליו... ועשיית רצונו כוללת הכל: תורה, תפילה, פרנסה, אכילה, שתייה, שינה, מנוחה - בכל אלה, כשהם נעשים בדרך הטובה והרצויה לפניו, הרי אבינו שמח, וגומל לנו טובה ומאור פנים! **זהו הלקח!** טועים אלו החושבים, שרק ביום הכיפורים אנו עומדים לפני הבורא למיפקד ולסקירה. לא ולא! **בנים אנו לה' אלקינו, ומתוך חיבתנו הוא מונה אותנו בכל שעה!!!**

היכוננו! לעלון חג מורחב ומיוחד בשבוע הבא לרגל חג השבועות!

שאו את ראש כל עדת בני ישראל (א, ב) - כאן רואים את חשיבותם של בני-ישראל. כל אחד ואחד הוא בבחינת 'ראש', אדם חשוב. לפיכך צריך כל אחד ואחד מישראל לחוש רגש של אחריות יתרה למעשיו, מפני שהוא יכול להשפיע הן לטוב הן למוטב. (של"ה)

למטה זבולן שבעה וחמשים אלף (א, לא) - אות הראשונה ואות האחרונה של "זבולון" הן "זו", והוא מספר האלפים "שבעה וחמשים אלף" שבשבטו. וכן מאחר וזבולון היה זן ומפרנס את יששכר שמו מתחיל ומסתיים במילה "זו" (שפתי כהן)

ואני הנה לקחתי את הלויים... תחת כל בכור... והיו לי הלויים (ג, יב) - שמא תאמר כמו שנתחלפו הבכורים בלויים, כך בזמן מן הזמנים יחליף ה' את הלויים באחרים. לזה בא הכתוב לומר: "והיו לי הלויים", וכל מקום שנאמר 'לי', לעולמי עולמים הוא. (מקרא מפורש)

בני נפתלי למשפחתם (כו, מח) - אצל כל השבטים נאמר "לבני", פרט לנפתלי שנאמר אצלו "בני", כי לאחר שכבר נפקדו כל השבטים ונשאר רק שבט נפתלי, כבר היו יודעים ממילא את מספר נפשותיו, בהתאם למפקד הכללי הקודם, ולא היה עוד צורך לפוקדו. לפיכך לא נאמר "לבני" כי אם "בני נפתלי", שכבר נתברר ממילא מה מספרם של כל אלה. (האר"ז"ל)

בשמו של כל נשיא שבט שהיה אמצעי במחנהו מוזכר שם ה': נשיא לבני יששכר - נתנאל, נשיא שמעון - שלמיאל, נשיא מנשה - גמליאל, נשיא אשר - פגעיאל.

ראשי הדגלים היו: יהודה, ראובן, אפרים ודן, וסימן לכך: **מה אדיר שמך בכל הארץ, א - אפרים. ד - דן, י - יהודה, ר - ראובן.** דגל מחנה ראובן היה בצד דרום, וסימן לכך: **"דרם - ראשי תיבות דגל מחנה ראובן.**

פרשת במדבר מסתיימת במילה **"ומתו"**. מפרש התרגום: **"ולא ימותו"** כדי לסיים בכי טוב.

שבוע

פעם נוצר סכסוך בעיני מסחר בין שני סוחרים בוילנא. החליטו להציג את ענין בפני בוררים מוסכמים. אחד בחר לו סוחר מפורסם והשני רצה לבחור את **רבי זלמן מוולוז'ין** תלמידו של הגר"א. סרב רבי זלמן להצטרף אל הסוחר והסביר כי דעת בעלי בתים הפך דעת תורה והוכיח זאת מפרשתנו. בכל הדגלים כתוב על השבט השלישי בו' החיבור, כגון: **"ומטה גד"**, ורק אצל זבולון כתוב: **"מטה זבולן"** בלי ו' החיבור, כדי לרמז שיששכר שעסק בתורה קשה לו להתחבר עם זבולון הסוחר...

מושגים ביהדות

אייר

כ"ח א"ט באייר, הוא יום פטירתו של **שמואל הנביא**. קברו מזוהה ברמה שבנחלת בנימין, סמוך לשכונת רמות בירושלים, אולם יש מערערים וקובעים כי הוא נקבר ברמה שבאפרים. בחפירות שבוצעו באתר, נמצאו שרידים מתקופת בית המקדש הראשון. המבנה הבולט במקום הוא מצודה צלבנית בגובה כמה קומות וצריח גבוה ונישא.

ב' בסיון, הוא **"יום המיוחס"** בו אמר הקדוש ברוך הוא למשה על עם ישראל: **"ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש"**, וטעמים נוספים נאמרו על שם היום. **בג' בסיון**, מתחילים **"שלושת ימי הגבלה"**.

בג' בסיון ד'תתקכ"ה, הגיע **הרמב"ם** לחופה של ארץ ישראל לאחר שניצל מטביעה בים, ועלה לנמל עכו, ונדרר יום זה שיהיה יום ששון ושמחה.

סיפור השבוע

קיללת הקראים

פרשתנו מתחילה במצוה של מניין בני ישראל. **"כל יצא צבא בישראל תפקדו אתם"**. ופירש רבינו אברהם אבן עזרא **זצ"ל**: **"בישראל - להוציא ערב רב!"** על קבוצה נוספת שהוציאו אותה מן המניין - בסיפור שלפנינו. לפני כמאתיים שנה בירושלים הייתה קהילה קראית קטנה (הקראים אינם מקבלים את ה"תורה שבעל פה", והם מחויבים בעיקר לדברי המקרא המפורשים בלבד). פעם הטילו השלטונות מסים כבדים עד מאוד על הקהילה היהודית ועל הקראים. החליטו להתכנס בבית הכנסת של הקראים, ששכן במרתף, ולטכס עצה. כאשר הראשון לציון הגאון החסיד **רבי רפאל מיוחס** זצ"ל ירד במדריגות בית הכנסת - התעלף לפתע ונפל. תמהו הנאספים למאורע, והחליטו לחפור מתחת לגרם המדריגות. ומה מצאו שם? את ספרו של **רבינו הרמב"ם** זצ"ל, "היד החזקה", שהקראים טמנו שם כדי לבזותו. כדי שכל מי שבא לבית תפילתם ידרוך עליו. כי הרמב"ם כלל את כל התורה שבעל פה בספרו הגדול, והקראים אינם מודים בה! חרה אפו של הראשון לציון בקראים, והוא קילל אותם שלא יזכו לעולם למניין שלם מבני עדתם, בירושלים! **כשמונים שנה לאחר מכן**, בשנת תקצ"ד, התכוננו עשרים משפחות קראיות מאי קרים לעלות לירושלים. בני העדה הקטנה שמחו לקראתם, כי הפעם כבר יהיה להם מניין. אולם בהגיע שיירת הקראים לשערי ירושלים פרצה בהם מגיפה ועשתה בהם שמות, וכל הגברים מתו! וקהילת הקראים בירושלים, הכופרת בתורה שבעל פה ומבזה את החכמים, נשארה ללא מניין!

יוסיף חֲכָמָה

הקשר שבין המדבר לתורה

השבת פותחים אנו את הספר הרביעי מתוך חמשת חומשי התורה - במדבר הנקרא גם: "חומש הפקודים". שם הספר נקרא על שם הפרשה הראשונה, הנפתחת בפסוק: "וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי...". הספר מתאר את התמודדויות בני ישראל במדבר סיני עד הגעתם לארץ ישראל. כהכנה לדרך הארוכה, מנה אותם משה, סדרם לפי שבטים, לפי דגלים, ולפי מחנות. לעולם תיקרא פרשת במדבר בסמוך ממש לחג השבועות. כפי המובא בשולחן ערוך: "ולעולם קורין פרשת במדבר סיני קודם עצרת". אם כך מחייב הדבר קשר בין הפרשה לבין החג. שם הספר, ושם הפרשה "במדבר", נובע מן הדבר שהתורה מדגישה: "וידבר ה' אל משה במדבר סיני", למרות שברור שכל הדברות דיבר ה' עם משה במדבר. בא הדבר לרמז על הקשר בין המדבר לתורה. דרשו חז"ל: "בשלשה דברים ניתנה תורה: במדבר, ובאש, ובמים. מה אלו חינם לכל באי העולם, אף אלו חינם לכל באי העולם" (מכילתא). דהיינו, שאדם המפקיר את עצמו על דברי תורה, ומשים עצמו כמדבר זה שהכול דשין בו, תלמודו מתקיים בידו. ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו".

חז"ל מדגישים תכונה נוספת שיש להליכה של בני ישראל במדבר לקבלת התורה: עם ישראל הלך בניסוחן גמור בהקב"ה שידאג להם למזון ומים ובתקווה להגיע אל הארץ. המשמעות של הביטחון והאמונה הזו היא אבן דרך ללומד המתחיל, אם ילמד לשם שמים מבלי דאגה שאולי לא יצליח הרי שתלמודו מובטח בידו... וכשם שהגיעו ישראל לארץ עד שהקב"ה אומר: "כֹּה אָמַר ה' וְכָרַתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אֲהַבֵּת כְּלוּלֶיךָ לְכַתֵּךְ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה" (ירמיה ב' ב), כך אותו אדם היגע בתורה ללא "חישובים" אלא לומד כי זו הדרך שה' רוצה, הרי שה' זוכרו ומובטח שיעגיל אף הוא אל היעד הנכסף ודברי התורה יאירו לו...

יוסיף דַּעַת

מניין בני ישראל

פרשתנו עוסקת רבות בענין מניין בני ישראל שנערך עם יציאת מצרים. נספרו השבטים, הדגלים, הלויים מבן חודש ומעלה, הבכורים של בני ישראל והלויים מבן שלושים עד חמישים. עיון בתוצאות הספירה מגלה, כי המספרים כולם עגולים למאות, חוץ משבט גד שמסתיים בעשרות, אך אין מספר שמסתיים ביחידות, למעט מספר בכורי בני ישראל שעדפו על פני הלויים ב - 273. כך גם בספירות נוספות בתורה, כמו השלל של מלחמת מדין בפרשת מטות ועוד, המספרים עגולים ומסתיימים באלפים ומאות ולא ביחידות. הרי"ד - רבי ישעיה מטראני, שהיה מגדולי הראשונים באיטליה מעלה את התמיהה המפורסמת, כיצד יתכן שכל המספרים עגולים הם באורח פלאי ולא יחסר אחד או שניים במספרים הכלליים? והוא מחדש ש"אין הכתוב מקפיד בזה", דהיינו שהתורה 'עיגלה' את המספרים כדי שהם יהיו נוחים יותר. הרי"ד מוכיח זאת גם מספירת העומר שכתוב בו "תִּסְפְּרוּ הַמַּשִּׁים יוֹם" ואין בו אלא ארבעים ותשעה יום. וכן "אַרְבָּעִים יָמֵינוּ" ובו 39 מלקות בלבד. דומה לדבריו אלו כתב גם הרא"ש: "שכן דרך המקרא כשמגיע המניין לסכום עשירית פחות אחת, מונה אותו בחשבון עשירית ואינו משגיח על חסרון האחד". אמנם חז"ל באו בדרשות על המספרים, אולם בפשטות הם עוגלו. לעומת זאת כתבו רבים, שהמספרים בתורה מדויקים הם ובדרך נס היה מניין בני ישראל בעשרות ומאות שלמות.

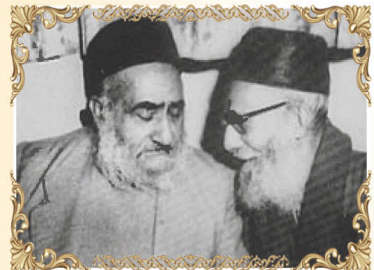
תמונות גדולי ומאורי ישראל וְהִיוּ עֵינֶיךָ רְאוּת אֶת מוֹרֵיךָ" (ישעיהו ל"ב)

ראש ישיבת "כסא רחמים" הרב מאיר מאזוז שליט"א עם הראשון לציון ורבה של ירושלים הרב שלמה עמאר שליט"א

ראש ישיבת 'פורת יוסף' הרב יהודה צדקה זצ"ל עם ה'מקובל' הרב מנצור בן שמעון זצ"ל והרב יוסף עדס זצ"ל

ה'מקובל' רוב שכונת 'בקעה' בירושלים הרב יהושע שהרבני זצ"ל עם ה'מקובל' וראש ישיבת "בני ציון" בירושלים הרב יעקב מוצפי זצ"ל

אימרת השבוע

"כָּל הַמּוֹכֵחַ אֶת הַרְבִּים, אֵין חָטָא בָּא עַל יָדוֹ; וְכָל הַמְּחַטֵּא אֶת הַרְבִּים, אֵין מְסַפְּקִין בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה" (פרקי אבות ה')

מדור ההלכה על פי הראשון לציין הגאון
מזן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ס

עשה לה רב

הלכות גניבה וגזילה

- א. אסור מן התורה לגנוב או לגזול מישראל אפילו פחות משווה פרוטה, ויש אומרים שאף איסור גניבה וגזילה מן הגוי הוא מן התורה. ויש אומרים שאיסור גניבה וגזילה מן הגוי הוא מדרבנן. וכן לענין החזרת הגניבה או הגזילה לגוי, יש אומרים שחייב להחזיר לו מן התורה, ויש אומרים שחייב להחזיר לו מדרבנן, משום קידוש ה'. ואסור לגנוב או לגזול בין מגדול בין מקטן. ואפילו דרך שחוק אסור לגנוב, ואפילו על מנת להחזיר, או כדי לצער, כדי שלא ירגיל עצמו לכך. וצריך לזוהר מאוד באיסור גניבה, שלא נחתם גזר דינם של דור המבול אלא על הגזל, (אף שעשו עבירות חמורות אחרות). וסאה עבירות, גזל מקטרג בראש, ובעוון גניבה רעב בא לעולם.
- ב. איזהו גנב, הלוקח ממון אדם בסתר, ואין הבעלים יודעים כגון הפושט ידו לתוך כיס חבירו, ולקח מעותיו, ואין הבעלים רואים. ואיזהו גזלן, הלוקח ממון אדם בחזקה, כגון שחטף מידו מטלטלין, או שנכנס לרשותו שלא ברצון הבעלים ונטל משם כלים, או שירד לשדה חבירו ואכל פירותיה. וכל כיוצא בזה.
- ג. אף על פי שמבואר בתורה שגנב משלם תשלומי כפל, ואם גנב וטבח ומכר משלם ארבעה וחמשה, בזמן הזה אין דין זה נוהג.
- ד. הנכנס לחנות וטועם מכל מין ומין, אם כוונתו באמת לקנות, מותר לו לטעום תחילה לדעת אם הדבר טוב או לא, אבל אם אין כוונתו לקנות כלל, אלא מעמיד כאילו ברצונו לקנות וטועם מכל מין, הרי הוא עובר באיסור של גניבת דעת, ואיסור גזל בידו, אף שטועם טעם מועט בלבד. כיון שאין המוכר מוחל אלא למי שרוצה לקנות באמת.
- ה. אסור לקנות מהגנב את החפץ שגנב, וכל הקונה ממנו הרי הוא מחזיק בידי עוברי עבירה, וגורם לו להוסיף לגנוב, שאם לא ימצא קונה יפסיק מגניבותיו. ויש מי שאומר שאם מתכוין לקנות כדי להחזיר לבעלים, במקום שאין הבעלים יכולים להוציא מיד הגנב, מותר לקנות ממנו.
- ו. כבר הזהירו האחרונים, שאם ראה אדם את חבירו שנכשל במקרה בגניבה, לא יביישנו ברבים, אלא יוכיח אותו בינו לבין עצמו. אבל אדם המוחזק כגנב וחוזר על מעשיו המקולקלים, או שפרץ לתוך ביתו, מותר להודיע על כך למשטרה.
- ז. ילד קטן שנכשל באיסור גזל וגניבה, בטרם הגיע לי"ג שנה, והוציאו לצרכיו האישיים, מן הדין פטור לשלם אפילו לאחר שיגדיל, ואינו חייב אפילו לצאת ידי שמים. ומכל מקום ממדת חסידות טוב שיתן איזה סכום לכפרתו. ויקבל על עצמו איזה דבר לתשובה.
- ח. אסור לספרדים לקנות כרטיס הגרלה ממפעל הפיס, שלפי דעת הרמב"ם ומרן הש"ע יש לאסור משום דאסמכתא לא קניא, והוי גזל מדבריהם. [והיינו, שאילו היה בא אליהו ואומר לו שבודאי לא יזכה, הרי לא היה נותן את כספו על קרו הצבי, וכל מה שאחרים נותנים הכסף על דעת שאולי יזכו, וכיון דהוי אסמכתא, יש בו דין גזל]. וכל שכן כרטיסי ספורט למיניהם שמשחקים בשבת. ובזה יש לאסור אף לאשכנזים.

בכל ראש חודש ניתן לקבל פרקי תהילים קבועים לקריאה במשך החודש וכך לסיים מאות ספרי תהילים מידי יום, יחד עם כלל ישראל.

שיחת הינם: **1800-260-260**

להצלחה לרפואה לזיווג לזש"ק לישועה

הזמנים לפי לוח "אור החיים" המבוסס על פסקי מרן הגר"ע יוסף זצ"ל

ניו יורק	באר שבע	חיפה	תל אביב	ירושלים	כניסת השבת
7:51	7:14	7:17	7:14	7:17	
8:59	8:06	8:09	8:06	8:08	יציאת השבת
9:23	9:00	9:03	9:00	9:03	רבינו תם

עלון השבוע מוקדש לעילוי נשמת ר' יעקב ישראל הרב משה זטוביץ סולימני ז"ל נפטר ב-כ"ט אייר תשע"ה - תנצב"ה ולזכות ידידנו היקר רב משה יהודה ז"ל, אברהם, משה, ויצחק. מיטתו ואתנו למשפחת סולימני הי"ו הצלחה בכל מעשי ידיהם מתוך בריאות ופרנסה טובה - אמן נפטרה ב'י אייר תשנ"ה ת.נ.צ.ב.ה

פְּרֻשַׁת הַשָּׁבוּעַ

במדבר

(ערב ראש חודש סיון)
(פרקי אבות - פרק ו')

הפטרה

"מחר הדש"
שמואל א' כ'

- תלמוד תורה לבנים**
- שיעורי תורה ויהדות לבנות
 - כולץ ובית מדרש
 - כנסים תורניים
 - קירוב רחוקים
 - מכון הוצאת ספרים וחקר כתבי יד
 - דאגה לרווחת החיילים בצה"ל
 - עזרה לנזקקים
 - הדרכה רוחנית לעולים חדשים
 - מוקד עולמי לאמירת תהילים
 - שבועון תורני

לקבלת העלון בדואר - במייל או לתגובות: refael260@gmail.com

הנצחה לזכר יקירכם ותרומות - נא לשלוח לתלמוד תורה ומפעלי חסד "תנפארת רפאל" המשדר: רח' קפלנסקי 1, קרית שלום, ת.ד. 12015 תל אביב, טל. 1-800-260-260